

NAPREJ

„ Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke „

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6,
1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list 70 poštne proste.

Inserati: Enostopna petič vr. 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglasi in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

Štev. 95.

V Ljubljani, ponedeljek dne 5. novembra 1917.

Leto I.

Naša taktika.

I.

„Naprej“ je zadnje dni priobčil več članov, ki bi jih — ne smel! Tisti, ki so jih zagrešili, niso jih napisali v namen, da pomagajo zidati, ampak, da rušijo in podro. Zlasti velja to za članka „K vprašanju naše taktike“, ki je plod nekega P. St. V teh člankih so trditve, ki so poleg vsega hudobne in nečedne.

N. pr. člankar povdarja: „da se je smatralo sodruga, ki je narodno čutil, za izdajalca in vsklika: „baš vojna je pokazala, kako po krivem smo doslej bagatelizirali vsa nacionalna vprašanja itd.“ Človek ostrmi nad tem. Jugoslovanska soc. dem. stranka je razumela narodno vprašanje povsem prav, ga ni nikdar bagatelizirala — marveč je resno razpravljala o njem, ker je igralo in igra v avstrijski politiki nedvomno veliko vlogo. V strankinem časopisju se je o tem vprašanju resno razpravljalo. V knjižnici čas. „Naprej!“ je že leta 1908 izšla lepa brošurica pod naslovom: „Narodno vprašanje in Slovenci“, ki jo je spisal Etbin Kristan. Opozarjamo dalje na brošuro „Nevarni socializem“ itd. O „Naših Zapisih“ niti ne govorimo, ker bi se nam reklo: ja — saj tisti, ki so jih pisali niso bili vsi socialni demokratje... E. K. je pisal pred desetimi leti v gori omenjeni brošuri: „Če bi bil samo majhen zlomek slovenskega naroda proletaričen, bi se že dalo ugibati o sredstvih kapitalistične družbe. Toda z malimi izjemami smo vsi proletarci. Proletarski interesi so interesi slovenskega naroda. Socializem je pri drugih narodih rešilno sredstvo za posamezne dele; pri nas je socializem rešitev celega naroda. Če propade slovenski proletarijat, propade slovenski narod, kajti izven proletarijata ni slovenskega naroda. Boj Slovencev za svoj obstanek mora biti socialističen. V mednarodnosti, ki je pogoj za uspeh socialističnega boja, iskati narodno nevarnost, je kratkovidno, kajti mednarodnost daje malemu narodu zaveznike, brez katerih je boj proti močnejšim brezuspešen. V zmagi mednarodnega načela je enaka pravica vseh narodov.“

To velja prav tako za danes...

Boj stranke proti vsaki krivici, ki se je narodu kot takemu zgodila, je znan. Preglejte le članke v naših listih ob zapisu v ljudske šole, da ne omenjamo drugega.

Jasno pa je že iz povedanega, kako veliko krivico se hoče stranki naprtiti na hrbet, ko se ji podtika „narodno indiferentnost.“ Istotako napačno sodi člankar o verskem vprašanju; boj proti klerikalizmu ni boj proti veri — boj proti „farštvu“ ni bil boj proti čutilom posameznika...

Naravnost smešne pa so trditve, da mora biti naše geslo „proč od Nemcev“ — prav se mora glasiti: proč od šovinizma, pa naj bo kjerkoli. Nemški razredno zavedni proletarci so in morajo biti naši dobri zavezniki; prav tako italijanski, češki, poljski itd., kajti „mednarodnost daje malemu narodu zaveznike, brez katerih je boj proti močnejšim brezuspešen“...

Jugoslovanska socialna demokracija — pravi člankar P. St. — se bo šele takrat svobodno razmahnila ter osvojila ves slovenski proletarijat — ne samo avstrijskega — kadar bo postalo „Proč od Nemcev“ naše geslo.

Ni-li večje absurdnosti kot je ta trditev? Zlasti še tedaj, če se poprej zanosno napiše: „mi smo faktično mislili z možgani dunajskih

sodrugov, vzorec nam je bila vedno dunajska socialistična organizacija, čeprav so naše razmere faktično drugačne.“

Koga pa naj bi se oklepali naši sodrugi kot enako mislečih ali enako čutečih. Ali naj bi se obežali na frak onim, ki so n. pr. v občinskem svetu ljubljanskem proglasili ustanavljanje dekliški licej (višjo šolo), da ne gre, da bi delavske hčerke sede skupaj z meščanskimi... Dokazal sem vse to že v svojih člankih „Da se razumemo!“ — no, razumeli se nismo, in kakor videti se ne bomo. Šovinizem pa nesme biti naša taktika. Verus.

Poljska država.

Kakor smo poročali v soboto nakratko, nameravata »ustanoviti« Avstro - Ogrska in Nemčija novo državo, Poljsko, ki bo združena z monarhijo s personalno unijo, torej tako, kakor sta doslej združeni Avstrija in Ogrska. Nova država bo obsegala rusko Poljsko in Galicijo, a ne tudi ruske Poljske. Kako mislita Avstro - Ogrska in Nemčija še prikrojiti novo poljsko državo, tega danes še ne vemo, ker hoče poriniti Nemčija svoje meje tako daleč, da sežejo njene predstraže do ruske meje.

To so dejstva. Nastala so seveda zgolj iz diplomatskih pogajanj in meštinstva med monarhijo in Nemčijo. V parlamentih ni nihče črhnil besedice o nameravani ustanovitvi nove države, samoodločevanje prizadetih narodov so enostavno prezrli in tako so ustvarili najlepše pogoje, da razdražijo naše nasrpotnike iznova, da ojačijo njihovo slabo mnenje o prodiranju demokratičnih idej v centralnih državah. Golo politično nasilje je to, ki prav gotovo ne obrodi dobrih sadov.

Triumfirali bodo seveda avstrijski Nemci, saj se izpolni njihova vroča želja, da se otrese Avstrija Galicije in se tako od vzame Avstriji značaj pretežno slovanske države. V državnem zboru ne bo več »strašila« slnvaoska večina in nemški nacionalci dobe svobodnejše polje za svoje »kulturno« delovanje, ki obstoji zlasti v tem, da se oslabe slovanski narodi na jugu, da se prepreči njihov gospodarski in kulturni razvoj.

Zmage na italijanski fronti so gotovo močno vlivale, da se čimprej ustanovi poljska država. Zdi se nam, da je že zgolj z gospodarskega stališča odločitev Galicije od monarhije prav nesrečna poteza. Galicijo s svojimi bogatimi poljedelskimi pridelki in z naravnimi rudninskimi zakladi potrebuje Avstrija ravno sedaj prav krvavo in jo bo potrebovala v bodoče prav tako nujno. In kakšne politične koristi naj vzeveto monarhiji iz te nove tvorbe na severu. Kakšni so blagoslovi personalne unije med Avstrijo in Ogrsko to občutimo ravno v sedanjih časih prav dobro, a tudi v predvojnih časih je rodil dualizem več nepriklj kot dobrot. Sedaj so ustvarili nekak »trializem« brez ozirov na njegove gospodarske in politične posledice za monarhijo samo, brez ozirov na zunanji politični položaj za bodočnost.

Gotovo se ne motimo s trditvijo, da je Nemčija še bolj interesirana na ustanovitvi nove države, ki ne bo nič drugega nego eksportna država za izdelke nemške industrije — da se avstrijska industrija ne bo mogla uveljaviti v Poljski to je popolnoma gotovo, ker je prešlabo razvita — in pa

nemški »Pufferstaat« ter obrambna zona za nemške pokrajine na vzhodu. Vsenemci v rajhu bodo triumfirali prav tako kakor avstrijski Nemci, čeprav iz drugih razlogov.

Ustave nove države še ne poznamo. Da bo kar najbolj »demokratična« to je gotovo ob takih absolutističnih botrah. Poljaki so krvaveli v tej vojni brez primere, po njihovem ozemlju so divjale najhujše bitke, gospodarsko je njihova zemlja izžeta, gozdovi posekani, polja uničena, narodnega premoženja ni — v kakšni silni gospodarski odvisnosti bo nova država! Edina industrija, ki je bila v ruski Poljski zelo visoko razvita, tekstilna, je uničena, ker jej bo zaprt dose-danji izvoz na Rusko in kre ne bo mogla konkurirati z nemško in avstrijsko. Prva minuta obstoja nove države jo že vkuje v ostre sponne odvisnosti od gospodarsko močnejših sosedov in ne otrese se teh spon nikdar, če obvelja tudi na mirovni konferenci nasilni naklep monarhije in Nemčije. Ker tudi ni utešeno nacionalno hrepenenje po ujedinjenju vseh Poljakov v samostojni državi, bo ta korak le nov vir novih zapletljajev. »Nova Evropa« po načrtih centralnih držav obeta najtemnejši izgled za bodočnost.

K. Kautsky :

Avstrija in Srbija.

Drugačna je stvar v Albaniji. Tam vladajo enake razmere a še bolj primitivne, kakršne so bile ohranile do 18. stoletja v visoki Škotski. Walter Scott je plastično orisal te razmere v svojih romanih. V težko dostopnem goratem delu dežele je bila ustava po rodbinah še v polni moči z vsem kljubovalnim zmisлом za svobodo, ki označuje to družabno obliko. Nedostopnost gorovja jih je odrezala od svetovnega prometa in je zabranjevala, da niso bili vojaško premagani. Vsa ostop gorate dežele je čuvala njihovo svobodo tudi s tem, da je dopuščala le skrajno ubožno pastirsko gospodarstvo, ki ni zbužala nikjer pohlepnosti. To ubožstvo izpreminja zopet Albance v rojene roparje, ali v popolnoma drugačne kakor Macedonce.

Gospodarske razmere, kakršne vladajo v Macedoniji izredno pospešujejo plodovitost prebivalstva. Adam Smith je že opozarjal v svojem delu »Wealth of Nations« na plodovitost gorskih Škotov: »Uboštvo pospešuje plodovitost. Napol izstradana ženska iz škotskega gorovja rodi dostikrat več kkor dvajset otrok.« (I. zvezek, 8. poglavje). Kam s tem močnim, bojaželjnim naraščanjem? Primitivno kmetijstvo ga ne more rediti. Deloma propade v neprestanih notranji hsporih posameznih rodov, ki izvirajo iz krvnega maščevanja. Krvno maščevanje bi bilo moralo že davno izstrebiti one rodove, ako bi ne bilo toliko plodovitosti. Drugi varnostni ventil je vojna služba izven gorovja. Nikdar niso trpni Albanci turške armade dolgo časa v svojih gorah. Toda vedno so bili pripravljani, da se udinjajo sultanu in so tvorili v Carigradu njegovo najbolj zanesljivo četo. Tako je položil Pitt leta 1756. sekuro »na korenine vseh uporov in anarhije v gorovju« (Lucky), ko je med škotskimi gorskimi rodovi pričel nabirati vojaštvo.

Toda vsakdo ni hotel zaupstiti domovine in si naprtiti vojaško disciplino. On, ki

je ostal v domovini, je imel le eno sredstvo, da si olajša bedo gorovja: Ropanje pri sosedah.

V vsem tem so Albanci popolnoma enaki škotskim gorskim prebivalcem. Le njihov položaj ni bil povsod enak. Gorski Škotje so mejili na visoko kultivirano skupnost, medtem ko so bili sosede Albancev sami revni, živeči v najbolj enostavnih razmerah, in sicer na eni strani Srbi in Orki, na drugi strani nižinski Albanci ob obrežju. Posledica tega je bila, da so bila sredstva obrambe in končnega premaganja napram Albancem mnogo neznatnejša nego napram škotskemu gorskemu prebivalstvu, a roparski pohodi so bili enako nadležni.

Albanci so ostali šiba za svojo okolico, živeči v vednem sporu z njo.

Za ta večni vojni spor se je brigala Evropa dolgo časa prav malo. Zanimanje je zbudil šele tedaj, ko se je pričela pojavljati v Avstriji tendenca za pohod proti Solunu. Pot v Macedonijo je vodila mimo Albanije, deloma celo direktno skozi albansko ozemlje. Nasprotovanje bojevitih Albancev bi postalo lahko zelo neprijetno, njihovo prijateljstvo zelo prijetno. In prijateljstvo Albancev je bilo dobiti za nizko ceno, tudi v tem so bili podobni Škotom.

Daleč v osemnajsto stoletje notri, ko so se bili združili nižinski Škotje že davno prav tesno z Anglijo, so si znali kupiti francoski kralji pristaše med gorskimi Škoti, ki so postali Franciji dostikrat zelo neprijetni.

Avstrija je dobila točko za približanje v tem, da je igrala v onem štadiju, v katerem so živeli albanski gorski rodovi, poleg ustave rodov tudi že cerkveno organizacijo precejšnje vloge, čeprav je bila cerkvena organizacija podrejena oni rodov. Med Albanci pa so mohamedanci, grško ortodoksni kristjani in katoličani. Avstrija je postala za te zaščitnica.

Pri tem pa je naletela na neljubega konkurenta, na Italijane, pravzaprav na Italijanski imperializem.

Italijanski imperializem je pa imperializem prav posebne vrste. Njegova glavna gonilna sila ni finančni kapital, temveč nadprodukcija na inteligenci. Industrijski razvoj Italije je neznaten, a število njenih intelektualcev visoko, saj je stara kulturna dežela z mnogimi vseučilišči in mnogoštevilnim malomeščanstvom, iz katerega prihaja velik naraščaj za intelektualne poklice. Ti elementi pa ne dobe niti v industriji niti v trgovini primerne posla. Zato postaja državna preskrba, število uradniških mest v državi največje važnosti za intelektualce.

Kakšna je država, ne zadostuje za vse. To je moment, ki ojači vsako gibanje za izpremembo ali povečanje države. Boj za neodvisnost in svobodo naroda ni bila zato le zadeva idealistov, temveč tudi zadeva »štrebarjev«. Kakor hitro je bil ta cilj deloma dosežen, so zahtevali nepreskrbljeni »štrebarji« kolonialno posest. Do danes še ni združen ves narod, in zato koleba javno mnenje Italije še med nacionalizmom in imperializmom. Enkrat prevladuje eno, drugič drugo. Obe stremljenji sta se pa končno zedinili v nasprotstvu proti Avstriji, ko sta nekaj časa prej v e mozziru delovali druga proti drugi.

Po l. 1870., po utelesitvi cerkvene države italijanskemu kraljestvu, so obrnili Italijani svoje poglede na južno Tirolsko, Gorico, Trst, kjer so prebivali še »nerešeni (irredenti) Italijani. Zveza »Irredenta Italia«, nerešene Italije, ustanovljena leta 1878., je obvladovala dolgo let javno mnenje v Italiji. Sovraštvo proti Avstriji je bilo takrat tako silno, da so poizkušali člani zavezništva, umoriti cesarja Franca Jožefa I., ko j eprišel leta 1882. z demonstrativnim namenom k slovesnosti petstoletnega pripadništva Trsta k habsburški državi v to mesto. Atentat se je izjalovil, eden atentatorjev je ušel v Italijo, kjer so ga aretirali. V Vidmu je prišel pred poroto, ki ga je pa oprostila. Drugega atentatorja, dijaka Oberdanka, so prijeli v Trstu in ga usmrtili. To pa je izzvala v Turinu, Bolonji, Milanu, Ri-

mu viharne proteste. Oberdanka so slavili kot narodnega svetnika. Mnogo »Oberdantskih klubov« se je ustanovilo. Vendar je bila avstrijska vlada toliko razumna, da ni napravila iz tega vzroka za vojno in da ni poslala Italiji ultimata.

Kljub temu so smatrali mnogi italijanski politiki politiko iredente za nevarno, iskali so za italijansko ekspanzivno stremljenje manj nevarn izhod v politiki kolonialnih pridobitev. Tudi kolonialna politika Italije je prav posebne vrste kakor njen imperializem. Ker je ne gonijo potrebe industrije, temveč potrebe intelektualcev, je gledala prav malo na gospodarsko vrednost ozemelj, ki jih je zasedla. Imela je to smolo, da se je polastila najmanj rodovitnih in najubožnejših ozemelj in obenem še takih, ki jih je branilo prebivalstvo, prav dobro in izurjeno v vojevanju. Tako je bilo najprej v Abesiniji, kjer se je zasedla leta 1885., pozneje pa prav tako v Tripolitaniji. In v enaki meri velja to za Albanijo, ki jo je hotela izpremeniti v sfero svojega vpliva. Tripolitanija in Albanija naj bi pripomogli Italiji, da izpremeni Adrijo in vzhodno Sredozemsko morje v italijansko jezero. Pri tem pa je naletela na konkurenco Avstrije, ki je tudi stremela po Albaniji.

Nekaj časa je služil imperializem Italiji za to, da demaga nasprotstvo proti Avstriji, ki je izviralo iz nacionalnega hrepenenja. V Sredozemskem morju za enkrat Italija ni naletela na Avstrijo kot na nasprotnika, temveč na Francijo, ki je odjedla Italiji Tunis (1881.). Prva posledica italijanskega imperializma je bilo nasprotstvo proti Franciji, zveza z Nemčijo in Avstrijo.

Zaradi Albanije pa je postala Avstrija sovražnica Italije, ona država, ki je bila nasprotnica nacionalnih stremljenj. Imperializem in nacionalizem, katerih zunanja politika si je nekaj časa nasprotovala, sta se sedaj srečala, uspeh je bilo oslabljenje trozveze, približanje Italije Franciji, delovanje proti Avstriji v Albaniji.

Zaradi stališče Italije proti papežu se Italijani niso mogli posluževati pri svojem delu duhovništva. Duhovništvo je bilo zvesto udano Avstriji. Italijani so poizkušali zato, da dobe na Albance vpliv s šolami.

Vplivanje od zunaj seveda ni pripomoglo k temu, da bi se pomirili Albanci, tako močno naklonjeni vednim nemirum. Albanija in Macedonija, zadnji dve veliki ozemlji, ki jih je imela še Turčija v Evropi, sta postajali vedno močnejši izhodišči za stalne upore, ki so gnile državo globoko pretresali in jo izpostavljali trajni nevarnosti zunanjih intervencij. Turška vlada je vztrajala v svoji stari površnosti, ni se ganila, da odvrne nevarnost. Zdelo se je, da je obsojena država na pogin — tedaj je nastopila revolucija. (Dalje prih.)

Vojna.

OFENZIVA PROTI ITALIJI

Dunaj, 3. novembra. (Kor. ur.) Položaj ob Tagliamentu je nespremenjen. Število ujetnikov znaša že nad 200.000 mož, uplenili smo nad 1800 topov. Natančnejši podatki so mogoči še le potem, ko se prešteje plen. — Šef generalnega štaba.

Berlin, 3. novembra. Wolffov urad poroča iz glavnega stana: Na italijanskem bojišču ni posebnih dogodkov. Dosedaj smo vjeli nad 200.000 mož ter uplenili več ko 1800 topov. Ostali plen kakor strojne puške, avtomobili, minometi, bagaža in drugo vojno orodje se še ne da pregledati.

Dunaj, 4. novembra. (Kor. ur.) Ob Tagliamentu živahnejše bojno delovanje. Še le sedaj je mogoče pregledati bojno delovanje skupine generala Kraussa v dvanajsti soški bitki. Ta skupina je osvojila 2800 metrov visoki Kanin in 1668 metrov visoki Stol (pri Žagi), prodirala je v gorovju južno Belske doline v najtežjih razmerah ter zavzela Moggio in Gemono. Odlikovala sta se zlasti pešpolka št. 14 in 59, tirolski cesarski

lovci, štajerski strelski polki in cesarski strelci.

Berlin, 4. novembra. Wolffov urad poroča iz glavnega stana: Ob Tagliamentu artiljerijski boji.

Z ostalih bojišč.

Berlin, 3. novembra. Zaradi skrajno neugodnega vremena je bojno delovanje pri vseh armadah omejeno. Na Flanderskem le pri Dixmuidenu živahen topovski ogenj. Ob Marni smo zajeli prve ameriške ujetnike. Naši letalci so po noči 2. novembra bombardirali London, Chartham, Gravesend in Ramsgate. Nastali so veliki požari. Na ruski fronti živahnejši artiljerijski ogenj pri Dvinskem, Smorgonu, pri Baranovičih in ob dolnjem Zbruczu.

Berlin, 4. novembra. Na Flanderskem ob Yseri in severovzhodno od Yperna manjši infanterijski boji. Pri Paschendale smo s sunkom izboljšali naše črte. Krajevne angleške napade smo zavrnili. Ob kanalu Oise-Aisne živahno artiljerijsko delovanje in uspešni boji naših predstraž s francoskimi izvidnimi oddelki. Med Samognieux in Bezonvaux smo s koncentričnim topovskim ognjem udušili pripravljajoči se francoski napad. V Makedoniji med Vardarjem in Dojanskim jezerom delni angleški napadi, katere so bolgarske čete zavrnile.

Politični pregled.

= Nove politične persekucije? V parlamentarnih krogih se vzdržuje vest, da bo na Češkem in v jugoslovanskih deželah nastopila reakcija s poostrenjem režima. Govori se, da bodo predvsem poostrena časopisna cenzura in da bo nekaj ljudi zopet interniranih. Praški »Venkov« poroča, da nemški politiki zopet nagovarjajo vlado, naj obnovi persekucije. V tem oziru pripisuje »Venkov« hujskajočemu govoru opata Helmerja v gosposki zbornici poseben pomen. Tudi madžarski listi zahtevajo preokret v politiki proti Slovanom in nekateri celo poročajo, da je ta preokret že gotova stvar.

= Kontrola državnih dolgov. Poslanec Ellenbogen je že izdelal svoje poročilo o sodelovanju kontrolne komisije za državne dolgove pri finančnih operacijah ter ga predložil proračunskemu odseku. Proračunski odsek je sklenil: 1. Da vztraja pri sklepu, da se kontrolni komisiji izreče graja; 2. vlada se pozove, da pri avstro-ogrski banki ne najema posojil, vsled katerih bi se zvišala cirkulacija bankovec; in 3. poročilo kontrolne komisije, ki se je predložilo cesarju, naj se natisne ter predloži članom državnega zbora.

= Občinske volitve v Gradcu imajo te dni. V tretjem volilnem razredu, ki voli jutri, so kandidati večinoma sodrugi. Volilne liste so sestavljene namreč potom kompromisa. Kandidatje v tretjem volilnem razredu so: Anton Afritsch, Alojzij Ausobsky, Rudolf Bichl, Anton Ebner, dr. Arnold Eisler, Adolf Gaisbacher, Jožef Hartmann, Jožef Herzog, Avgust Lindner, Rajnhard Machold, Hans Muchitsch, Ludvik Neufuss, Jožef Pongratz, dr. Mihael Schacherl, Lorenc Strassnitzky in Jožef Zotter.

= Češka država in Ogrska. Praški »Narodni Listy« se bavijo v posebnem članku z izvajanji ministrskega predsednika Wekerleja v ogrskem parlamentu ter pravijo, da je Wekerle, primerjajoč narodne zahteve v Avstriji s strašilom, pač mogel misliti le na jugoslovnasko in češko vprašanje, da se je pa izjavil le proti Čehom. In ker to strašilo ogroža Ogrsko, ni mogel ali ni vedel storiti nič drugega, kakor da je klical na pomoč policijo. Ogrji uvidevajo, da so s svojo nasilno narodnostno politiko pri koncu in kličejo proti temu strašilu na pomoč policijo in sodišče. »Narodni Listy« primerjajo potem ogrsko in češko zgodovino in izvajajo, da je bil razvoj Ogrrov srečnejši, kakor razvoj Čehov, kajti na Ogrskem je vplivalo na narodni razvoj plemstvo, ki je vedno ohranilo madžarsko miš-

ljenje, dočim je na Češkem en del plemstva pobegnil čez mejo, en del je zapadel kot žrtev krvniku, dočim so ostali plemeništasi prestopili h katoličanstvu ali pa so bili germanizirani. Čisto drugače je nastopilo ogrsko plemstvo. Ostalo je z malimi izjemami na Ogrskem in ni prenehalo čutiti madžarsko. In ko je prišlo leto 1848., je bil ogrski narod bolj pripravljen boriti se za svojo svobodo kakor pa češki. Na čel ogrskega ljudstva je stalo močno, madžarsko misleče plemstvo. Njegov boj za državno pravo je končal z dualizmom. Velika razlika je bila tudi med ogrskim političnim tribunom Deakom in češkim Siegerjem in še večja razlika med Kossuthom - Andrassyjem in češkim Thunom - Martinizem in Schwarzenbergom. »Narodni Listy« izvaja jo nadalje: V narodnem zmislu je ogrska država zgrajena na pesku. Če pravi Oger »ogrski narod«, razume pod to besedo tudi Slovaka, Hrvata, Srba, Rumunca in nemškega Sasa — in ti vsi naj predstavljajo en političen narod, kar je vsekakor srednjeveško naziranje. Na podlagi te mešanice so si izmislili Madžari nov kuriozum; pravijo namreč, da Slovaki, Hrvati, Srbi, Rumunci in Nemci niso narod, ampak narodnost. Vsled takega naziranja stoje Ogrji, kakorkoli se premeni po vojni zemljevid Ogrske, pred problemom, ki povzroča ne malo skrbi in strahu. In vendar si upa dr. Wekerle javno v državnem zboru trditi, da v nobeni državi na svetu ni toliko svobode glede jezika kakor na Ogrskem. In to si upa Wekerle trditi v deželi, kjer mora Slovak »Oče naš« moliti v madžarskem jeziku. Ogrji — pravi list — pač pozabljajo, da se ne nahajajo na kakem otoku daleč zunaj na širokem morju, marveč v Evropi. Zdi se, da gre h koncu z »viteškim narodom«, kajti iz izjave ministrskega predsednika Wekerleja govori le biblična groza pred strašilom, katero strašilo dejansko mastopa v deželah monarhije. In kar se tiče končno češke države, nimajo Ogrji pravice govoriti ne pro in ne contra. Oni, ki so se odrgali od Avstrije, katerim je Avstrija tuja dežela, so najmanj opravičeni soditi o tem, ali sme biti na avstrijskih tleh ena država ali pa smeta biti dve državi.

= **Nemški državni zbor.** Prihodnja seja nemškega državnega zbora bo 15. novembra. Vladni predlogi glede volilne reforme za državni zbor in o preuredbi gosposke zbornice se predložita zbornici 21. novembra.

= **Položaj v Italiji.** Ministrski predsednik Orlando je razposlal prefektom okrožnico, v kateri izraža neomajno zaupanje, da bo armada, čim se oddahne od groznega sovražnega navala, osvobodila domovinska tla ter zmagoslavno zopet dvignila italijanski prapor. V tem boju da gre za biti ali ne biti vsega naroda. Orlando pozivlja k slogi, disciplini in k trdni veri v bodočnost.

= **Se en mirovni program.** Odbor ruskih kmetiških zastopnikov je zavrgel znane instrukcije petrograškega delavskega in vojaškega sovjeta za pariško konferenco in je izdelal sledeče samostojne instrukcije: Mir brez aneksij in odškodnin na podlagi samoodločevanja narodov, za vse države veljavne obveznosti, da ne sklepajo nobenih tajnih pogodb, omejitev oboroževanja, rešitev mednarodnih sporov z rabsodišči. Vsi zavezniki se zavežejo, da ne prično pogajanj za poseben mir ali da ne sklenejo posebnega mira, nobena država ne sme izvršiti po vojni gospodarske zapore, obe vojskujoči se skupini se zavežeta, da izprazneta med vojno zasedena ozemlja, nedotakljivost ruskega državnega ozemlja; vsi narodi Rusije dobe pravico, da samostojno uredijo svoj politični režim, rusko Poljska postane neodvisna, poljska ozemlja v Nemčiji in Avstro-Ogrski dobe popolno avtonomijo, Belgija, Srbija in Črna gora se zopet obnove in odškodnuje se jih iz mednarodnega fonda, Srbija dobi izhod k Jadranskemu morju, Rumunija se zaveže, da takoj izpolni določbe berlinske pogodbe glede politične svobode Židov, alžasko-lorenskovo vprašanje se odloči z ljudskim gla-

sovanjem, vendar so pa od ljudskega glasovanja izločeni prebivalci, ki so v nemški državni službi in pristojni v Nemčiji. Turška Armenija dobi polno avtonomijo.

= **»Rusija je izčrpana«.** Kerjenskij je baje dejal petrograškemu/dopisniku »Associated Press«, da je Rusija izčrpana. Pravica Rusije je, da zahteva od zaveznikov, naj nosijo odslej zavezniški breme vojne.

= **Pariška konferenca alirancev.** »Manchester Guardian« graja sklep, naj se na pariški konferenci ne razpravlja o vojnih ciljnih alirancev. Na ta način da se Rusija odvrta od entente ter se izpodkopava vera ruske demokracije v dobro stvar alirancev.

= **Amerika napove Avstriji vojno.** Iz Newyorka poročajo: Amerikanska obrambena zveza zahteva od Wilsona, naj nemudoma skliče izredno sejo kongresa, da se napove Avstriji vojna ter odpošljejo čete Italiji na pomoč. Vojna napoved Avstriji se v kratkem pričakuje.

Iz ministrstev v akcijske družbe.

Graški »Arbeiterwille« piše:

Zopet eden, ki odhaja v vrlo zasluženi pokoj k neki dobičkanosni akcijski družbi. Vrsta postaja vedno pestrejša. Najprej dva c. kr. finančna ministra, gospoda Leth in Marck, ki smatrata plače in tantjeme »Bodenkreditanstalt« in depozitne banke za dobičkanosnejše kakor skromne prejemke uradnika drugega ali tretjega činovnega razreda. Njunin odločilni zgled vpliva tako bodrilno, da se odloči predsednik varnostne policije, da postavi svoje bogate izkušnje v službo tovarne za čevlje na akcije in sedaj imamo zopet »hofrata« iz poljedelskega ministrstva, ki je šel in storil enako. Postal je službo opravljajoči upravni svetnik pri akcijski družbi za promet z živino in mesom. Delo mu bodo plačevali s trdno plačo 60.000 kron, tantjeme bo spravljal še posebej. Da bodo precejšnje, o tem ni dvoma, če se spomnimo, da skriva sedanje novo ime družbe staro družbo za vnovčevanje živine.

Gre za dvornega svetnika drja. Henrika Kadicha von Pferd, ki je bil doslej deljen poljedelskemu ministrstvu. Doslej je imel letne plače 14.000 K in 2200 K aktivitetne doklade. Kar se tiče denarja, je torej prav dobro izboljšal svoj položaj. Gotovo so vsi ti gospodje osebno častivredni možje. Ali vsa zadeva je prav odurna korupcija.

Izjava.

Ker je prišlo med izvrševalnim odborom stranke in menoj do načelnih nasprotstev, odstopam z današnjim dnevom kot glavna urednica »Napreja«.

V Ljubljani, 5. novembra 1917.

Štebi Alojzija.

Dnevne beležke.

— **Iz stranke.** — Izvrševalni odbor je na seji dne 2. t. m. poveril odgovorno uredništvo »Napreja« s. Josipu Petejku, obenem mu je izročil tudi izdajalstvo lista v soglasju z založbo »Napreja«.

— **V delavski podporni sklad so darovali:** Mesto venca na krsto članu načelstva s. Ant. Zemljiču. — **Konsumno društvo za Ljubljano in okolico K 50—,** načelstvo in nadzorstvo društva K 20—, uslužbenci K 30—.

— **Za tiskovni sklad »Napreja« je daroval sodrug I. Macarol K 5—,** namesto da plača mašo v spomin svojega pokojnega očeta.

— **Občni zbor »Deželne zadruge izdelovalcev sodavice na Kranjskem«,** ki je bil 31. t. m., je izvolil za načelnika g. Gašperja Boltéta, za njegovega namestnika g. Ivana Kircherja, za odbornike gg. Burgerja, Pirnata, Kuralta, Kunčiča, Režana, za namestnike gg.

Rožmanca, Kluna, Moréja, za odposlanca k »Zadružni zvezi« g. Boltéta in Kircherja. Računska pregledovalca sta gg. Fajdiga in Hočevnar.

— **Kako je v Gorici.** Vojaški zdravnik dr. Just Bačar je prišel 30. oktobra v Gorico, da si ogleda zopet osvobojeno mesto. O svojih vtisih je poslal »Slov. Narodu« obširno poročilo, iz katerega posnemamo sledeče: Pred seboj imam »solčno« Gorico. V njo vodi iz Rožne doline konjska železnica. Nekdaj tako ponosni grad je le velika odprtina, ravno tako okrog njega in pod njim vse podrti. Bolnišnica in ubožnica sta jako poškodovani. Ulica Dreossi je vsa zabarikadirana in preprežena z žičnimi ovirami. Zgodovinske stavbe na Starem trgu so zelo trpele. Čim dalje grem v mesto, vedno ista slika. Na Travniku ravno gori hiša poleg lekarne Cristofolletieve. Iz kavarne Corso se kadi. Pavletičeva hiša v ulici Codelli je večeraj pogorela. Preobsežno bi bilo, ako bi našteval posameznosti, reči pa moram, da je v celi Gorici le še kakih 10 hiš deloma celih in približno kakih 100 sob, v katerih se more stanovati. Hiše so po veliki večini vse odprte, po sobah ležijo mlake, omare vdrte in nerabne stvari razmetane po tleh. Po jako mnogih hišah se širi duh po vinu, na stotine steklenic od vina Chianti in Asti spumante leži po tleh, kar priča o dobri volji Italijanov v Gorici. Italijani so napravili iz mesta pravcato trdnjavo. Vse ulice so maskirane s plahtami, podobnimi pleteninam iz bičevja. Strelski jarki in žične ovire obkrožajo mesto na vsej vzhodni in severni strani, po cestah so napravljene betonske barikade, po celem mestu je vse polno žičnih ovir. Ulice so premaknjene, nekaterih ni več, nekatere so zazidane, n. pr. ceste za Gradom mimo živinskega trga ni več, tam se razprostirajo strelski jarki. Na mnogih krajih zagledaš vhode v podzemeljske rove. Tak rov vodi izpred Ljudskega vrta pod Tekališčem, drugi pod trgovom za zelenjavo. Po vseh cestah, ki vodijo s severa in vzhoda v mesto, so spremenjena stanovanja v strelska bivališča. Okna in vrata so od znotraj zazidana ali zabarikadirana z vrečami in na sredi imajo strelske odprtine. Česar niso torej razrušile granate, so še Italijani razkopali.

— **Avstrijske oblasti se vračajo na Goriško.** Iz Trsta poročajo: Politične oblasti in županstva na Goriškem, zlasti tudi okrajna glavarstva v Gradiški in Trziču, so se vrnile na svoja mesta ter že urađujejo v osvobojenem ozemlju.

— **Prehrana v Avstriji.** Kakor znano, so nastale v zadnjem času znatne ovire glede splošne preskrbe živil, tako da se doslej obljubljeni dodatki za osebe, ki opravljajo težko delo, niso mogli deliti. Največje težave pa dela Ogrska. Kakor poročajo z Dunaja, je Ogrska zahtevo Avstrije glede preskrbe z živili kratkomalo ovklonila.

— **Naloge ministrstva za občni blagor.** Avstrijski minister za občni blagor, dr. Mataja, se mudi že nekoliko dni v Budimpešti, da prouči ogrske dobrodnele zavode, zlasti državno otroško zavetišče. Poročevalcu lista »Deli Hirlap« je izjavil dr. Mataja, da namerava tudi v Avstriji izvesti veliko akcijo v korist nelegitimnim otrokom. Ministrstvo za občni blagor bo po novem letu pričelo svoje delovanje. V področje tega ministrstva spada skrb za mladino, za vojaške vdove in sirote ter za invalide. V svoje področje bo pritegnilo to ministrstvo tudi skrb za delavstvo in industrijsko nadzorstvo; pobrigalo se bo tudi za položaj državnih uradnikov. V korist našega naraščaja se ustanove otroški sanatorji in vzgojevalni zavodi.

— **Stotnik zabodel narednika.** Iz Budimpešte poročajo: V soboto opoldne je pričel nek narednik 1. honvedskega polka razgrajati v vozu električne cestne železnice. Stotnik 63. pešpolka Andrej Vimpf je razgrajalca posvaril. Ker pa ta ni prenehal kričati in nadlegovati občinstva, je stotnik potegnil sabljo ter narednika zabodel v prsa. Narednik je bil smrtno nevarno ranjen.

Aprovizacija.

Izkaznice za doječe in noseče matere ter za otroke do 3. leta se bodo izdajale za stranke: III. okraja s črkami A do K dne 7. novembra; s črkami L do Ž dne 8. novembra; IV. okraja s črkami A do K dne 9. novembra; L do Ž dne 10. novembra; V. okraja s črkami A do K dne 12. novembra; L do Ž dne 13. novembra; VI. okraja s črkami A do K dne 14. novembra; L do Ž dne 15. novembra; VII. okraja s črkami A do K dne 16. novembra; L do Ž dne 17. novembra; VIII. okraja s črkami A do K dne 19. novembra; L do Ž dne 20. novembra; IX. okraja s črkami A do K dne 21. novembra; L do Ž dne 22. novembra; I. okraja s črkami A do K dne 23. novembra; L do Ž dne 24. novembra. Stranke se opozarjajo, naj se strogo drže tega ponovno objavljenega reda izdaje kart.

Meso na rumene izkaznice C št. 1301 do konca. Mestna aprovizacija bo oddajala strankam z rumenimi izkaznicami C št. 1301 do konca v cerkvi sv. Jožefa v torek, dne 6. t. m. popoldne meso. Določen je ta-le red: Od 2. do pol 3. št. 1301 do 1500, od pol 3. do 3. št. 1501 do 1700, od 3. do pol 4. št. 1701 do 1900, od pol 4. do 4. št. 1901 do 2100, od 4. do pol 5. št. 2101 do 2300, od pol 5. do 5. št. 2301 do 2500, od 5. do pol 6. št. 2501 do konca. 1 oseba dobi četrt kg, 2 osebi pol kg, 3 in 4 osebe tri četrt kg, 5 in 6 oseb 1 kg, 7 in 8 oseb 1 in četrt kg, več oseb 1 in pol kg. Kilogram stane 2 kroni.

Špeh za VIII. in IX. okraj. Mestna aprovizacija bo oddajala strankam VIII. in IX. okraja špeh v torek, dne 6. t. m. na Poljanski cesti št. 15. Določen je ta-le red: VIII. okraj: v torek, dne 6. t. m. dopoldne od 8. do 9. št. 1 do 200, od 9. do 10. št. 201 do 400, od 10. do pol 11. št. 401 do konca. IX. okraj: od pol 11. do 11. št. 1 do 150, od 11. do 12. št. 151 do 350 in od 12. dalje št. 351 do konca. Vsaka oseba dobi četrt kg. Kilogram stane 8 K 80 vin. Poleg nakazil za mast prinesite s seboj tudi mesečne maščobne izkaznice.

Pazite na nakazila za krompir! V urad mestne aprovizacije na Poljanski cesti prihajajo stranke po duplikate nakazil za krompir, ki jih je izdala in razdelila mestna aprovizacija. Eni so nakazila, ki so jih pravilno prejeli izgubili, drugi so jih pometali proč ali sežgali, ker so prejeli tudi od deželne vlade izkaznice za krompir in mislili, da so edino te izkaznice važne in veljavne. Mestna aprovizacija opozarja, da je treba varno hraniti taka nakazila, kakor izkaznice, da so pa zlasti važna njena nakazila za krompir. Občinstvo naj torej nanje pazi. Duplikatov mestni aprovizacijski urad ne izdaja.

Glede pičle teže špeha. Nekaj strank se je v zadnjem času pritožilo, češ da niso prejele pravične teže špeha. Opozarjamo vse, da stoji tehtnica pri oddaji špeha vedno pripravljena. Takoj ko sprejme stranka iz mesarjevih rok špeh, naj ga dobro pogleda. Če misli, da je teža špeha, ki ji po nakazilu pripada, prepičla, naj zahteva, da se špeh stehta, kar ji bo dotični mesar takoj ugodil. Tiste stranke pa, ki nosijo špeh z ulice ali celo z doma nazaj, naj se ne vračajo s pritožbami o prepičli teži v mesnico, ker jim uslužbenci ne bodo tehtali špeha in se na take naknadne pritožbe ne more ozirati. Vzrok temu so slabe izkušnje. Tako se je pripetilo že parkrat, da so stranke poslale po špeh otroke, ki so manjše koščke izgubili v mesnici ali pred njo. Čez uro ali drugi dan so se prišle pa matere pritožiti, da so dobile toliko in toliko dkg premalo. Vsak naj torej prejeto blago takoj pregleda in se naj takoj pritoži, če se mu ne zdi teža v redu.

Razno.

* Na Dunaju 87.500 občinskih ubožcev. V tem letu se nahaja na Dunaju 87.500 občinskih ubožcev in takih oseb, za katere mora dunajska mestna občina skrbeti, ozi-

roma jih podpirati. Za te ubožce bo izdala dunajska občina v tem letu 25½ milijona kron, tedaj skoraj toliko, kakor kaka mala država.

* **Upor.** Iz Petrograda poroča agentura: Brzojavka iz Žitomira naznanja težke nemire na posestvu poljskega kneza Sanguška. Knez je umorjen.

* **Oropan grob.** »Stockholms Tidningen« poročajo, da je oropan znameniti švedski grob pri Poltavi. Srebrni in zlati venci, položeni leta 1909 na grob v spomin dvestoletnice bitke pri Poltavi, so ukradeni.

* **Stavka premogarjev.** V angleškem okrožju Wales je zavladala stavka v približno 30% premogokopov. 100.000 rudarjev ne dela.

* **Francozi bi zopet radi imeli kralja.** Na Francoskem so razkrili rojalistično zaroto. Načrt zarotnikov je bil, da izzovejo poulično demonstracijo in politične manifestacije. Rojalisti so razdeljevali tudi orožje pripravljeno so imeli letake z napisom »Živel kralj!«

* **Italija in Jugoslovani.** V svojem govoru v italijanski zbornici, tik pred pričetkom avstrijske ofenzive, je govoril Sonnino med drugim tudi o jadranskem vprašanju. Dejal je: Zavezniki se sicer bore za splošne ideale narodne obrane in restitucije mednarodne pravice, zasledujejo pa tudi posebne cilje. Tako zahteva Francoska svoje leta 1781. ji ugrabljene pokrajine, Italija pa se bori za spopolnitev svojih naravnih mej, za osvoboditev od tujcev zatiranih bratov in za osiguranje svojega obstanka. V tem smislu je razrešitev jadranskega vprašanja za Italijo bistven vojni cilj, glede katerega se Italija ne spušča v nobene razprave niti s svojimi zavezniki. Italija je pripravljena, se ozirati na politične in gospodarske interese jugoslovanskih narodov na vzhodni obali Jadranskega morja, da tako omogoči prijateljske odnose med italijanskim in slovenskim plemenom. Urediti pa mora tudi svoje odnose v vzhodnem delu Sredozemskega morja, kjer zahteva v političnem in gospodarskem oziru le toliko, kolikor je potrebno v interesu ravnotežja v tem morju.

* **Ruska vlada obljubljuje armadi konec vojne za december.** Z Berlina poročajo: Ruska vlada širi na fronti letak, datiran z dne 18. oktobra, ki trdi, da se bo vojna končala v decembru, češ, Nemci so pripravljene le še do tedaj. Demobilizacija da se bo pričela že začetkom 1918.

Opozorilo.

Dotične stranke v hiši, ki me blatijo in spravljajo s tem moje ime v neprijeten sloves, opozarjam, da bom vbodoče za vsakršno blatenje preganjal sodnijsko dotično osebo.

Arhar Franc,
sprevodnik c. kr. drž. žel.

Agitirajte za „Naprej!“ Pošiljajte ga vojakom!

Občno konsumno društvo
v Zagorju ob S.
reg. zadr. z om. por.

Zadruga je najboljšje aprovizacijsko mesto, ki preskrbljuje z vsemi potrebščinami svoje članice po na najugodnejših cenah.

Član konsumnega društva lahko postane vsakdo.

Vstopnina in delež sta razmeroma majhna.

Delež se lahko odplačuje v rokih.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana Franciščanska ul. 6,

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za šole in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Najbolj zanimiv in najboljši slov. ilustrovani tednik so:

TEDENSKE SLIKE

ki priobčujejo vsak teden mnogo zanimivih slik z bojišč in o drugih važnih aktualnih domačih in tujih dogodkih, ter obilo zanimivega čtiva: pesmi, povesti, jako zanimiv, lep detektivski roman, poučne članke in črtice iz gospodinjstva, zdravstva, vzgojeslovja, tehnike in sploh vseh strok poljudnega znanstva.

„TEDENSKE SLIKE“ so nepolitičen in nestranski ilustrovani tednik, ki je posvečen le zabavi in pouku.

„TEDENSKE SLIKE“ bi naj imela naročene vsaka rodbina, vsaka gostilna, kavarna, vsako društvo itd. Zahtevajte „TEDENSKE SLIKE“ povsod in pridobivajte naročnikov.

„TEDENSKE SLIKE“ stanejo četrt leta K 3'80 pol leta K 7'50 in celo leto 15'— K. Naročite si „TEDENSKE SLIKE“ takoj!

Pošljite nam svoj naslov in pošljemo Vam 1 številko „TEDENSKE SLIKE“ za stonj in poštne prosto na ogled.

Upravništvo lista „TEDENSKE SLIKE“

Ljubljana, Franciščanska ulica 10/1.

F. BATJEL

Prej v Gorici.

Ljubljana, Stari trg 28

Moška in ženska dvokolesa

ša s staro pnevmatiko

Šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke.

Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

Mehanična delavnica na Starem trgu št. 11.